

Türkçe Dersinde Öğretim Yöntemlerinin Etkin Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Volkan Canatan ¹, Ömer Ayhan Demirbaş ²

DOI 10.5281/zenodo.5723937

Öz

Bu araştırma ilkokullarda sınıf öğretmenlerinin, ortaokullarda Türkçe öğretmenlerinin Türkçe dersinde hangi öğretim yöntem ve tekniklerin öğrencilerin akademik başarıları bakımından yararlı olduğunu düşündüklerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma, tarama modelinde yürütülmüştür. Verilerin toplanmasında anket kullanılmıştır. Araştırma, Adana iline bağlı ilkokul ve ortaokullarda görev yapmakta olan öğretmenler ile sınırlıdır. Anket, 200 öğretmene uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizi için yüzde ve frekans kullanılmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda, araştırmaya katılan öğretmenlerinin dörtte birinin kendilerini Türkçe öğretiminde yetersiz gördükleri, dörtte üçünün mezun oldukları okulları Türkçe öğretimi konusunda yetersiz gördükleri, Türkçe öğretim yöntemi olarak en çok bilinen ve uygulanan yöntemlerin, "Soru-Cevap", "Yaratıcı drama" ve "Düz Anlatım" yöntemleri oluğu ortaya çıkmıştır. Katılımcılar, Türkçe dersinde kullanılacak yöntemlerin en önemli özelliğini "Öğrencilerin derse katılımını artırması" olarak belirtmişlerdir

Anahtar Kelimeler: Türkçe, öğretim yöntemleri, öğretim teknikleri.

1 Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, volkancanatan33@gmail.com

2 Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, omeribo@gmail.com

Teachers' Views on the Effective Use of Teaching Methods in Turkish Lessons

Abstract

This research was carried out to determine which teaching methods and techniques in primary schools and Turkish teachers in secondary schools think that which teaching methods and techniques are beneficial for students' academic success in Turkish lessons. This research was conducted in the scanning model. A questionnaire was used to collect data. The research is limited to the teachers working in primary and secondary schools in Adana. The questionnaire was applied to 200 teachers. Percentage and frequency were used for the analysis of the data obtained in the study. As a result of the findings, one-fourth of the teachers participating in the research found themselves inadequate in teaching Turkish, three-quarters of them saw their schools as inadequate in teaching Turkish, and that the most known and applied methods of Turkish teaching were "Question-Answer", "Creative drama" and "Creative drama". Straight Lecture" methods have emerged. The participants stated that the most important feature of the methods to be used in the Turkish lesson is "Increasing the participation of the students in the lesson".

Keywords: *Teacher, teaching methods, teaching technique.*

Giriş

Günümüzde öğretmenlerden, öğretme-öğrenme süreçlerini örgütleyebilen, iyi bir lider, iyi bir gözlemci ve nitelikli bir rehber olmaları beklenmektedir. Bu nedenle öğretmenlik mesleği artık daha fazla nitelik ve yeterlilik gerektiren bir meslek gurubu olarak görülmektedir (Gökçe, 1994). Öğretmenlerden farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullanmaları beklenmekte ancak öğretmenler daha çok kendilerinin merkezde olduğu, kendilerinin dersi ve öğrencileri yönlendirdiği, değerlendirmeyi kendilerinin yaptığı ve özellikle öğrencinin pasif alıcı durumunda olduğu yöntem ve teknikleri kullanma eğiliminde oldukları görülmektedir (Aksu, 2015). Günümüzde klasik anlayışın aksine öğretmenlerden hem öğretim yöntem ve tekniklerini en iyi şekilde kullanmaları hem de çağdaş eğitimin gereksinimi olan daha modern sınıf yönetimi ve bunları öğrenme ortamları ile bütünleştirebilmeleri beklenmektedir (Kahyaoğlu ve Yangın, 2007). Sınıf ortamında düzenlenen eğitim-öğretim faaliyetleri planlı bir şekilde ilerleyen bir süreç olduğundan çağdaş eğitim anlayışına göre bu sürecin şekillenmesi ve kontrolü, sınıf içi faaliyetlerin düzenlenmesinde rehber olarak görülen öğretmenlere düşmektedir (Önen, Mertoğlu, Saka ve Gürdal, 2009).

Eğitim öğretim ortamında çok sayıda yöntem ve teknik kullanılmaktadır. Kullanılan yöntemlerden bazıları anlatma, tartışma, örnek olay, gösterip yaptırma, problem çözüme, yaratıcı drama ve bireysel çalışmadır (Demirel, 2000). Eğitim ortamında en çok kullanılan teknikler ise grupla öğretim teknikleri (Beyin fırtınası, soru-yanıt, gösteri, benzetim, ikili ve grup çalışmaları, mikro öğretim, eğitsel oyunlar, altı şapkalı düşünme tekniği), bireysel öğretim teknikleri (bireyselleştirilmiş öğretim, programlı öğretim, bilgisayar destekli öğretim) ve sınıf dışı öğretim teknikleri (görüşme, gözlem, sergi, proje, ödev) olarak sınıflanmaktadır. Aşağıdaki şekilde öğretim yöntem ve teknikleri verilmektedir.

Öğretim Yöntem ve Teknikleri

Öğretimde yöntemin önemi büyüktür. Türkçe dersinde de özellikle kullanılan öğretim yöntemleri vardır. Çalışma kapsamında Türkçe öğretiminde kullanılabilir yöntem ve tekniklerden bazıları şunlardır:

1. Anlatım Yöntemi: Öğretmenin sahip olduğu bilgilerini sınıf ortamında pasif durumda olan öğrencilere aktarması esastır (Saban, 2001). Anlatma yöntemi, öğretmen merkezli bir öğretme yöntemi olup, daha çok

öğretmenin bilgiyi öğrenenlere aktarması sürecini içermektedir. Anlatma yöntemi sözlü anlatıma ağırlık verdiği için anlatmayı gerektiren her türlü derste kullanılır, özellikle de sosyal bilimler ile ilgili derslerde yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu yöntemin sınırlılıkları: Sürenin uzaması halinde ders sıkıcı hale gelir, iletişim az ya da yoktur, Dinleyiciler pasiftir, Öğrenme düzeyinin ne düzeyde olduğunu ölçmek zordur, daha çok bilişsel alana yönelik olmasıdır (Taşpınar, 2005).

2. Beyin Fırtınası Tekniği: Beyin fırtınası bir konuya çözüm getirmek, karar vermek ve hayal yoluyla düşünce ve fikir üretmek için kullanılan yaratıcı bir tekniktir. Bu teknikte doğru ve yanlış diye bir şey yoktur; önemli olan konu üzerinde çok miktarda fikir üretmektir. Önerilen her çözüm teklifi diğer grup üyelerini yeni fikirler üretmeye yönlendirir. Yöntemin amacı, belirli bir yargıya ya da sonuca ulaşmak değil, öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmek ve sorun ya da konu hakkında istenen alternatiflerin sayısını arttırmaktır (Saban, 2001). Yöntemde bilgi kadar görüş ve düşüncelerin aktarılması önemli olduğundan belirtilen tüm görüşler eleştirilmeden not alınmalıdır

3. Soru-Cevap Tekniği: Sınıf içi uygulamalarda en yaygın kullanılan tekniklerden biridir. Bu teknik, öğrencilere düşünme ve konuşma alışkanlıklarını kazandırma bakımından oldukça önemlidir ve her dersin öğretiminde kullanılır. Konu hakkında önceden hazırlanmış olan soruların öğrencilere yöneltilmesi (Karaağaçlı, 2005) olarak da tanımlanan yöntemde soruları öğretmen sorabileceği gibi öğrencilerin öğretmene ya da öğrencilerin birbirlerine soru sormalarına olanak sağlanmalıdır. Bu yöntemle öğrenci düşünmeye özendirilir, güdülenir. Etkili konuşma alışkanlığı kazanır. Konuşma becerisi geliştirilir. Soru cevap yöntemi, öğrencilere cevap almak için soru sormak ve alınan cevapları eleştirerek öğretimin sağlanması yöntemi olarak da tanımlanabilir (Büyükkaragöz ve Çivi, 1996).

4. Tartışma Yöntemi: Tartışma bir konu üzerinde öğrencileri düşünmeye yöneltmek, iyi anlaşılamayan noktaları açıklamak ve verilen bilgileri pekiştirmek amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntem daha çok bir konunun kavranması aşamasında karşılıklı görüşler ortaya konulurken, bir problemin çözüm yollarını ararken ve değerlendirme çalışmaları yaparken kullanılır. Bu yöntem öğrencilerin konu üzerinde kendi düşüncelerini belirtmelerine ve konuya ilişkin yorum yapmalarına yardımcı olur. Karşılıklı saygı çerçevesinde demokratik duyguların da

gelişmesine katkı sağlayan yöntem, öğrenmenin kalıcılığı açısından da önem arz etmektedir (Taşpınar, 2005)

5. Rol Oynama ya da Yaratıcı Drama Tekniği: Rol yapma öğrencinin kendi duygu ve düşüncelerini başka bir kişiliğe girerek ifade etmesini sağlayan bir öğretim tekniğidir. Rol yapma sosyodrama olarak da adlandırılır. Diğer bir tanımla öğrencilere, insan ilişkileri konusunda daha çok bilgi, beceri ve anlayış kazandırmayı öngören; oyunlardan (drama) yararlanma temeline dayalı deneysel bir eğitim tekniğidir. Drama tekniği ile öğrenciler hangi durumlarda nasıl davranmaları gerektiğini öğrenirler. Problem çözme ve iletişim kurma yeteneğini geliştirir. Yöntemin bütün aşamalarının kontrollü bir şekilde gerçekleştirilmesi ile yöntemde elde edilecek faydalardan en önemlisi (Özden, 2000); anlatımında güçlük çekilen veya görece soyut konuların anlatımının kolay hale gelmesi ve öğrencilerin farklı rollere girmesi yoluyla gelişimlerini ve kendilerine olan güven duygusunu geliştirmesidir.

6. Gösterip Yaptırma Yöntemi: Bu yöntem bir işlemin uygulanmasını, bir araç gerecin çalıştırılmasını önce gösterip açıklama sonra da öğrenciye alıştırmaya ve uygulama yaptırarak öğretme yoludur. Bu yöntem, bir konuya ilişkin bilgilerin açıklanması ve bu bilgilerin beceriye dönüştürülmesi için gerekli uygulamaların yapılması aşamasında kullanılır. Gösteri öğretmen merkezli, yapma işlemi ise öğrenci merkezlidir. Öğrenciler kazandırılacak becerileri yaparak, yaşayarak öğrenirler. Yöntemin amacına ulaşabilmesi için her öğrenci tarafından gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır. Bu yüzden ders sırasında öğrencilere eşit fırsatlarla gösteri yapabilmeleri sağlanmalıdır. Yöntem hem görsel hem de işitsel alana hitap ettiği için öğrenme daha rahat ve kalıcı olur, Gösteride öğrencilerden de yardım alınması öğrenmeyi eğlenceli ve dikkat çekici hale getirmesi faydalarındandır. Ancak bunun yanında yöntemin uygulanmasında sınırlılıklar vardır. Gösterinin hazırlanması zaman alabilir, gösterilen bir etkinlik tekrar edilmediği zaman unutulabilir, kalabalık sınıflarda uygulamada sorunlar yaşanabilir ve öğretmenin öğrenci dönütlerine dikkat etmemesi öğrenimin sadece taklit edilmesi ile sonuçlanabilir (Büyükkaragöz ve Çivi, 1996).

7. Grup Çalışması (İş birlikçi Öğrenme) Tekniği: İş birlikçi öğrenme; sınıflarda ilerleme ve motivasyonu arttırmak için kullanılır. Öğrenciler ortak bir amaç için ortaklaşa çalışırlar ve bunu küçük gruplar kurarak gerçekleştirirler. Sınıflarda öğrenci sayısına göre en az iki ve en çok sekiz ya da on olacak şekilde gruplar oluşturulur. Ancak her grup çalışması iş

birlikçi öğrenme olmayabilir. İş birlikçi öğrenmede: öğrencinin kendisinin ve arkadaşlarının en üst seviyede çaba göstermeleri ve öğrenme gayreti içinde olmaları gerekir. Grup çalışması yönteminde, konu ya da sorun ile ilgili anlaşılmayan noktaları açıklığa kavuşturmak için o konu ya da sorun ile ilgili grubun üyelerini çözüm için düşünmeye yöneltmek esastır (Tan, Kayabaşı ve Erdoğan, 2002). Bu yöntemde bazı öğrenciler alışkanlık kazanmaları için gruba dahil edilirken bazı öğrenciler de lokomotif görevi ile gruba dahil edilirler (İşman ve Eskicumalı, 1999).

8. Problem Çözme Yöntemi: Problem çözme, istenilen hedefe varabilmek için etkili ve yararlı olan araç ve davranışları türlü olanaklar arasından seçme ve kullanmaktır. Daha çok araştırma yoluyla öğretme yaklaşımında, bilişsel alanın uygulama düzeyindeki davranışların kazandırılmasında ve duyuşsal alanın analiz ve sentez özelliklerini geliştirmede kullanılır. Aşamaları: Problemin farkına varma, problemi tanıma ve sınırlama, problemin çözümü için hipotezler kurma, veri toplama ve toplanan verileri analiz etme, sonuçları yorumlama, denenceleri kabul ya da ret etme, çözümü uygulama ve elde edilen sonuçlara göre önerilerde bulunmadır. Yöntemin sağlayacağı faydalardan bazıları (Küçükahmet, 2006). Öğrenci bu yöntemde sürece aktif olarak katılım sağlanması, öğrenci düzenli ve planlı bir şekilde çalışmış ve bu şekilde çalışmaya alışmış olur, Öğrenciler başkaları ile çalışma, bilgilerinden faydalanma gibi olumlu alışkanlıklar kazanma, sorumluluk duygularında gelişme gibi değerlere sahip olurlar.

Öğretmenlik mesleği ve eğitim anlayışı günümüzde eskiye göre çok farklılaşmıştır. Özellikle eğitim alanında gelişmiş ülkelerde öğretmen merkezli eğitim yerine artık öğrenci merkezli eğitim ön plana çıkmıştır. Türkiye’de de bu anlayış benimsenmiş durumdadır. Bu anlayışa göre öğretmenler, öğrencilerin derse katılımını sağlayıcı etkinlikleri düzenleyerek ve derse uygun yöntemleri seçerek sınıfta etkili ve etkileşimli öğrenme ortamını oluşturmaktadırlar. Bunun için öğretmenlerin uygun öğretim yöntemlerini belirlemeleri gerekmektedir (Taşkaya, 2008).

Sınıf ortamında öğretmenleri etkin öğrenme yaşantısı oluşturma, onu sürdürüp geliştirmede ve sonuçlandırmadaki başarısı, çağdaş eğitim görüş ve ilkelerine, yöntemlerine dayandırıldığında gerçekleşebilmektedir. Yapılan araştırmalara göre (Önen, Saka, Erdem, Uzal ve Gürdal, 2008) farklı branşlardaki öğretmenlerin derslerinde öğretim yöntem-tekni ve stratejilere ilişkin yeterli bilgi ve beceriye sahip

olmadıklarından, genellikle kendilerinin merkezde olduğu yöntem-teknik ve stratejileri tercih ettikleri gözlenmiştir. Araştırmalar, öğretmeni dinlerken ve okurken, zamanla öğrencilerin dikkati dağılarak, sıkılmaya başladıklarını göstermektedir. Dolayısıyla sınıf içerisinde öğretme-öğrenme sürecinin etkili olabilmesi uygun öğretim yöntem ve tekniklerinin seçimiyle doğru orantılıdır (Demirel 2000). Bu nedenle eğitim öğretim ortamında en fazla temele alınması gereken yöntem aktif öğretim yöntemleri olmalıdır. Bu yöntemlerden hangisinin iyi yöntem olduğu konusunda Vural (2006), öğrencilerde öğrenme isteği uyandıran, öğrencileri beden, zihin etkinliğine ve onların düşünmeye yönelten yöntemin iyi yöntem olduğunu belirtmektedir.

Diğer yandan bir öğretmenin yöntem ve teknikleri seçimini etkileyecek pek çok faktör vardır. Bunların en belli başlıları şöyle sıralanabilir; öğretmenin yöntem ve tekniğe olan yatkınlığı, yöntem ve tekniğin kullanılması için gerekli zaman ve fiziksel olanaklar, yöntem ve tekniğin maliyeti, öğrenci grubunun büyüklüğü, konunun içeriği ve özelliği, öğretim sonucunda öğrencide geliştirilmek istenen nitelikler ve öğrenci özellikleri vb. (Küçükahmet, 1995'den Akt. Vural, 2006).

Amaçlı bir etkinlik olan öğretim, yöntem ile sıkı sıkıya ilişkili bir kavramdır. Kısaca yöntem, bir işin yapılmasında izlenen yol demektir (Büyükkaragöz ve Çivi, 1999). "Öğretim yöntemi ise belli bir amaca göre, öğrencinin özelliklerini, öğretim araç ve gereçlerini ve tüm öğrenme durumlarını göz önünde bulundurarak, öğretim kavramı içine giren diğer öğelerin mantıksal sıralanması ve dengelenmesi için yapılan etkinliklerin tümüdür" (Binbaşoğlu, 19941995'den Akt. Vural, 2006).

Ders için belirlenen amaçlara göre derslerin işlenmesinde, öğretmenlerin öğrencinin seviyesine ve konuya uygun; denenmiş ve başarılı bulunmuş yaklaşım ve yöntemlerin kullanması gerekmektedir. Seçilecek yöntemlerin, öğrencilerin ilgi ve anlama seviyelerine uygun olmasına dikkat edilmelidir. Öğretmen sınıfta ders işlerken; neyi, ne zaman, nasıl ve niçin yaptığını önceden planlamalıdır. Sınıfta tam öğrenme, ancak derslerde değişik ve etkili öğretim yöntemlerinden yararlanmakla gerçekleştirilebilir (Vural, 2006).

Derste başarıyı sağlayabilmek için öncelikle öğretmenin sınıfını iyi tanıması gerekmektedir. Çünkü her öğrencinin farklı öğrenme şekilleri olduğu ve bunlara göre öğrendiği görüşü günümüzde hızla yayılan ve taraftar bulan "Çoklu Zekâ Teorisi" ile ortaya atılmıştır. Bu teoriye göre zekâ alanları şunlardır (Gardner, 1995'den Akt. Aksu, 2015).

- Sözel-Dil Zekâsı
- Mantıksal-Matematiksel Zekâ
- Görsel-Uzaysal Zekâ
- Bedensel-Kinetik Zekâ
- Müziksel-Ritmik Zekâ
- Sosyal Zekâ
- İçsel Zekâ
- Doğacı Zekâ

Bu teoriye göre öğretmenlerin sınıfta her öğrencinin farklı öğrenme şekillerinin olduğu bilincinde olarak hareket etmeleri gerekmektedir. Bunu sağlamanın yolu ise öğretim için değişik öğretim yöntemlerinin kullanılmasından geçmektedir.

Türkçe Öğretiminin Tarihçesi

“Anadili, başlangıçta anneden ve yakın çevresinden, daha sonra da ilişkili bulunan çevrelerden öğrenilen, insanların bilinçaltına inen ve bireylerin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir” (Aksan, 2001). Ana dilinin öğretimi, üzerinde önemle durulan öğretim alanlarından biridir. Türkiye’de ana dili öğretimi ilk okuma-yazma dersi ile başlamakta ve ilköğretimin birinci kademesinden orta öğretime kadar bu dersin adı “Türkçe” olarak isimlendirilmektedir. Bu ders, ilköğretimin birinci kademesinde sınıf öğretmenleri tarafından yürütülmektedir. Birinci sınıfta bu ders okuma yazma öğretimi yapılmaktadır. Daha sonraki sınıf seviyelerinde ise giderek artan bir hızla ana dilinin incelikleri verilmeye başlanmaktadır. Türkçe öğretimi, öğrencilerin düşünme ve duyu yönünden gelişmelerine yardım eder. Kelime hazinesi genişleyen ve yeni kavramlar kazanan öğrenciler; insanlara, olaylara, çevreye değişik açıdan bakma beceri ve davranışını kazanırlar. Tekişik’a (1994) göre, Türkçe öğretimi öğrencilerin;

1. Milli kültürümüzün değerli eserleriyle karşılaşmasını sağlayarak, milli bilincini ve milli coşkusunu,
2. Dil Bilgisi öğrenimindeki ayrıntıları inceleyerek, kuralı sezme ve kurala varma çalışmalarıyla muhakeme edebilmesini,
3. Güzel metinlerin zevkini tadararak, duygusunu ve Türk diline olan sevgisini,
4. Türü metin incelemeleriyle doğru karar verme yeteneğini,
5. Okuma ve özellikle yazma çalışmalarıyla düşünme gücünü,
6. Söz ve yazıyla anlatım konusundaki çalışmalarla güzel konuşma ve yazma alışkanlığını geliştirir.

Türkçe dersi diğer bütün derslerle ve öğrencinin ilerdeki eğitim ve iş hayatıyla doğrudan ilişkili bir derstir. Bu dersin öğretiminde öğretmenlerin dikkat etmeleri gereken bazı ilkeler vardır. Bu ilkeler şunlardır (Kavcar vd., 1995):

1. Dil doğal bir ortam içerisinde öğretilmelidir.
2. Öğretimde çocuğun kendi dilinden yararlanılmalıdır.
3. Türkçe öğretiminde bütün derslerden yararlanılmalıdır.
4. Değişik dil çalışmaları arasında sıkı bir ilişki kurulmalıdır.
5. Çeşitli ders araç ve gereçlerinden yararlanılmalıdır.

Türkçe dersi, öğretimin temelini oluşturan bir “araç-ders” niteliği taşıdığından, ana dilini öğrenemeyen bir öğrencinin diğer dersleri anlaması da zorlaşacaktır. Öğretmenin diğer derslerde anlattıklarını, ders kitaplarında okuduklarını anlayıp anlatabilmesi, öğrencinin anlama ve anlatım gücünü en iyi biçimde kullanabilmesi, Türkçe dersinin işleniş ile ilgilidir (Kara, 2000). Ancak Türkçe öğretiminde pek çok değişik sorun yaşanmaktadır. Türkiye’de Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlardan bazıları şunlardır (Taşkaya,2008):

- Derslerin işlenişinde öğrencilerin bireysel farklılıklarının öğretmenler tarafından yeterince dikkate alınmaması.
- Sınıfların kalabalık olması nedeniyle her öğrenciye yeterince zaman ayrılamaması ve etkinliklerin yetiştirilememesi.
- Ders kitaplarının niteliğinin düşüklüğü.
- Ders kitapları dışında yardımcı ve kaynak kitapların okul ve sınıf kitaplıklarında olmaması.
- Türkçe dersinin değerlendirmesinin öğretmenlerce yeterince bilinmemesi.
- Türkçe dersi öğretim yöntemlerinin öğretmenler tarafından yeterince bilinmemesi.
- Türkçe öğretiminin amaçlarına ulaşmada başarısızlık yaşanması.
- Öğrencilere hayat boyu okuma alışkanlığının yeterince kazandırılmaması.
- Dil bilgisi öğretimine ciddi sorunların olması.

Bu sorunlar ele alındığında Türkçe öğretiminde sorunların ortak noktasının öğretmen ve programdan kaynaklandığı söylenebilir. Bu sorunların birçoğunun çözümünde öğretmenlere büyük görevler düşmektedir.

Türkçe Öğretim Yöntemleri

Türkçe dersi çok yönlü bir derstir. Bu bakımdan, bu dersle ilgili çalışmalar sırasında birden çok yönetime başvurulabilir. Bir ders saatinde birden fazla yöntem kullanılabilir. Yöntem ve teknikleri seçerken ve kullanırken ilköğretim çocuğunun soyut tasarım ve kavramlardan çok, duyu organları ile öğrendiği gerçeğini unutmamak gerekir (Kavcar vd., 1995).

Türkçe öğretiminde yöntem seçerken kesin bir ayırım yapılmamaktadır. Ancak yukarıda gösterilen Şekil-1’de görüldüğü üzere Türkçe dersinde genel öğretim yöntemlerinin tamamına yakınının rahatlıkla kullanılabilmesi söylenebilir. Ancak bunun için öğretmenlerin genel öğretim yöntemlerini Türkçe dersine uygun hale getirmeleri gerekmektedir.

Türkçe dersinde istenilen başarı düzeyine ulaşabilmek için öğretmenlerin Türkçe öğretim yöntemlerini yeterince biliyor olmaları ve sınıfın ve dersin durumuna göre bu yöntemleri kullanmaları gerekmektedir. Ayrıca öğretmenler öğrenme ve öğretme alanında meydana gelen yenilikleri ve gelişmeleri de yakından takip etmelidirler. Bunun için öğretmenlerinin üniversite eğitimlerinde bu eğitimi yeterince almış olmaları ve hizmet içi eğitimle de sık sık yenilikler hakkında bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

Problem Cümlesi

Türkçe derslerinde sınıf (ilkokul) ve Türkçe (ortaokul) öğretmenleri hangi öğretim yöntemlerini kullanmaktadır?

Alt Problemler

1. Sınıf öğretmenlerinin ve Türkçe öğretmenlerinin Türkçe öğretiminde, kendi yeterlikleri hakkındaki algıları nasıldır?
2. Sınıf öğretmenlerinin ve Türkçe öğretmenlerinin, mezun oldukları okulların Türkçe öğretim yöntemlerini öğretmedeki yeterlikleri hakkındaki görüşleri nasıldır?
3. Sınıf öğretmenlerinin ve Türkçe öğretmenlerinin bildikleri ve kullandıkları Türkçe öğretim yöntemleri hangileridir?
4. Sınıf öğretmenleri ve Türkçe öğretmenlerine göre, Türkçe dersinde kullanılacak yöntemlerin en önemli özelliği ne olmalıdır? Bölüm başlıkları bold, 11 punto ile yazılmalıdır. Makalelerde problem, amaç gerekçe ve önem giriş bölümü içinde açıkça belirtilmelidir. Giriş bölümünü sırasıyla Yöntem, Bulgular, Tartışma ve Sonuç, Kaynakça bölümleri izlemelidir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ilkokullarda sınıf öğretmenlerinin, ortaokullarda Türkçe öğretmenlerinin Türkçe dersinde hangi öğretim yöntem ve tekniklerin öğrencilerin akademik başarıları bakımından yararlı olduğunu düşündüklerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem

Araştırma tarama modelinde uygun olarak yapılmıştır. Karasar'a (1998) göre tarama modeli, geçmişte ya da hâlâ var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Araştırmaya konu olan olay, kişi ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez.

Verilerin toplanmasında anket kullanılmıştır. Çünkü anket ile geniş kitlelere ulaşmak mümkündür. Anketle veri toplama yöntemi diğer yöntemlere oranla daha az zaman ve para gerektirmektedir (Karasar, 1998).

Örneklem

Araştırmanın evrenini Adana ilinde bir ilkokul ve bir ortaokulda görevli öğretmenler oluşturmaktadır. Örneklem, çalışma evrenindeki okullarda görev yapan 200 öğretmenden oluşmaktadır. Örneklem seçiminde en çok çeşitlilik gözetilerek katmanlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Anket uygulanırken gönüllülük esasını gözetilmiştir.

Verileri Toplama Aracı

Araştırma da kullanılan veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Veri toplama aracı Taşkaya (2008) tarafından geliştirilmiştir. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel bilgileri yer almaktadır. İkinci bölümde ise Türkçe Öğretimi ile ilgili sorular bulunmaktadır.

Hazırlanan veri toplama aracı, uzman görüşüne sunulmuş ve uygulama öncesi son halini almıştır. Uygulama bir ay sürmüştür. Hatalı doldurulan anketler değerlendirmeye alınmamıştır. Veriler kodlanarak SPSS paket programı yardımıyla çözümlenmiş ve verilerle ilgili yüzde ve frekans tabloları oluşturulmuştur.

Bulgular

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgu ve yorumlar yer almaktadır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Öğretmenlerinin Türkçe öğretiminde kendi yeterlikleri hakkındaki algılarının nasıl olduğu sorusuna verdikleri cevaplar Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Öğretmenlerinin Kendilerini Yeterli Bulma Durumu

	Frekans	Yüzde (%)
Evet	151	75,41
Hayır	49	24,59
Toplam	200	100

Tablo 1 incelendiğinde, “Kendinizi Türkçe öğretiminde yeterli buluyor musunuz?” sorusuna katılımcıların %75.41’inin “Evet”, %24.59’unun ise “Hayır” cevabı verdikleri görülmektedir. Katılımcıların yaklaşık dörtte birinin kendini Türkçe öğretiminde yeterli bulmamaları dikkat çekici bir durumdur. Bunun nedeni hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimde bu konulara çok fazla önem verilmemesi olabilir. Ayrıca bu bulgulara dayanarak öğretmenlerin çağdaş öğretim yöntemleri konusunda meydana gelen yenilikleri takip etmedikleri sonucuna da ulaşılabilir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Öğretmenlerinin, mezun oldukları okulların Türkçe öğretim yöntemlerini öğretmedeki yeterlikleri hakkındaki görüşlerinin nasıl olduğuna ilişkin soruya verdikleri cevaplar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Mezun Olunan Okulların Türkçe Öğretim Yöntemlerini Öğretmedeki Yeterli Bulma Düzeyleri

	Frekans	Yüzde (%)
Evet	53	26,50
Hayır	147	73,50
Toplam	200	100

Tablo 2 incelendiğinde, “Mezun olduğunuz okulu Türkçe öğretim yöntemlerini öğretmede yeterli buluyor musunuz?” sorusuna katılımcıların %26.50’sinin “Evet, %73.50’inin ise “Hayır” cevabı verdikleri görülmektedir. Katılımcıların yaklaşık dörtte üçünün mezun oldukları okulları Türkçe öğretim yöntemlerini öğretmede yetersiz bulmaları, hizmet öncesi öğretmen eğitiminde bu konuda çok büyük bir yetersizlik olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca katılımcıların da aynı oranda (% 26.50) sınıf öğretmenliği bölümü mezunu olduğu göz önüne alındığında, bu sonucun nedeni üniversite eğitimden kaynaklandığı söylenebilir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Öğretmenlerinin bildikleri ve kullandıkları Türkçe öğretim yöntemleri hangileri olduğu sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin bilgiler Tablo 3’te yer almaktadır.

İlk üç sırada yer alan yöntemlerin hemen hemen bütün katılımcılar tarafında bilinmekte olduğu dikkat çekicidir. Katılımcıların önemli bir bölümünün bilmediğini belirttiği bazı yöntemlerden özellikle proje ve benzetim yöntemlerinin çok fazla yaygın olarak kullanılmayan yöntemler olduğu da göz önüne alınmalıdır.

Tablo 3. Öğretmenlerinin Bildikleri ve Kullandıkları Türkçe Öğretim Yöntemleri

Yöntemler	Biliyorum		Kullanıyorum	
	N	%	N	%
Soru-Cevap	200	97.86	197	94.66
Drama	200	93.83	194	87.69
Düz Anlatım	200	90.96	193	84.82
Tartışma	200	86.87	184	75.40
Rol Yapma	200	85.64	192	78.68
Gösterip Yaptırma	200	83.19	183	75.00
Grup Çalışması	178	72.94	148	60.65
Tümevarım	174	71.30	150	61.47
Gözlem	173	70.90	143	58.60
Tümdengelim	171	70.07	145	59.42
Çözümleme	149	61.05	123	50.40
Demonstrasyon	165	67.61	140	57.37
Problem Çözme	140	57.36	118	48.35
Beyin Fırtınası	133	54.50	94	38.52
Benzetim	128	52.46	100	40.98

Proje	90	36.87	59	24.17
İnşat	88	36.05	73	29.91
Bunların dışında	7	2.86	7	2.86

Tablo 3 incelendiğinde katılımcılar, Türkçe dersinde en çok “Soru-Cevap” yöntemini (%94.66) kullandıklarını belirtmişlerdir. Türkçe dersinde kullanılan diğer yöntemler: “Drama (%87.69), Düz Anlatım (%84.82), Rol Yapma (%78.68) ve Tartışma (%75.40)” yöntemleri olarak sıralanmaktadır. Özer (2002) tarafından yapılan araştırmada da katılımcıların tamamı en çok “Soru-Cevap” yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir. En çok kullanılan diğer yöntemler olarak da “Drama (%87.69) ve Düz Anlatım (%84.82)” yöntemlerini belirtmişlerdir. Katılımcılar, Tablo 3’te yer alan yöntem ve teknikler içinde ise en az “İnşat (%36.05), Proje (36.87) ve Benzetim (%52.46)” yöntemlerini bildiklerini belirtmişlerdir. Özer’in (2002) araştırmasında ulaşılan sonuçlarla bu araştırma sonuçları arasında kullanılan yöntemler konusunda paralellik görülmektedir. Demirel de (2000) anlatım yönteminin Türkçe öğretiminde en çok kullanılan üç yöntemden biri olduğunu belirtmiştir. En çok kullanılan diğer yöntemler ise gösterip yaptırma ve tartışma yöntemleridir. Bu araştırmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Bu üç yöntemin en çok bilinen ve uygulanan yöntemlerin “Soru Cevap” ve “Düz Anlatım” olması, Türkçe dersinin amacına uygun ve bütün öğretmenlerce tercih edilen yöntemler olmasından kaynaklanabilir. Düz anlatım yönteminin öne çıkmasının sebeplerinden biri ise bu yöntemin doğal olarak bütün derslerde kullanılan bir yöntem olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Katılımcıların Türkçe dersinde en az, “Proje” yöntemini (%24.17) kullandıklarını belirttikleri görülmektedir. “İnşat (%29.91) ve Beyin Fırtınası (%38.52)” yöntemleri de Türkçe dersinde en az kullanılan yöntemler olarak görülmektedir. Öğrenci merkezli eğitimin çağdaş anlayış olarak kabul edilmesi ile öğrencilerin alıcıdan ziyade üretici özelliklerine vurgu yapılmaktadır.

Proje yönteminin 2000’li yılların başından itibaren ülkemizde bilinmeye başlaması ve öğretimde kullanılmaya başlanması bu yöntemin öğretmenlerce derslerde az kullanılmasının nedenlerinden biri olabilir. Çünkü bu yöntem diğer yöntemlere oranla daha az bilinen yöntemlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Öğretmenlerine yöneltilen, Türkçe dersinde kullanılacak yöntemlerin en önemli özelliği ne olmalıdır sorusuna verilen cevaplara ilişkin bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Öğretim Yöntemine İlişkin Bilgiler

Özellikler	N	%
Öğrencilerin derse katılımını arttırmalı.	52	26
Türkçe dersinin amaç ve ilkeleri ile ilişkili olmalı.	45	22,5
Düşünmeyi geliştirmeli.	40	20
Dersin anlaşılmasını kolaylaştırmalı.	26	13
Öğrencinin gelişim düzeyine uygun olmalı.	22	11
Öğrencilerin sıkılmalarını önlemeli.	9	4,5
Bunların dışında.	6	3
TOPLAM	200	100.00

Tablo 4 incelendiğinde öğretmenlerin Türkçe dersinde kullanılacak yöntemlerin en önemli özelliği olarak “Öğrencilerin katılımını artırmalı” seçeneğini en çok tercih ettikleri görülmektedir (%26). Öne çıkan diğer özellikler ise, “Türkçe dersinin amaç ve ilkeleri ile ilişkili olmalı” (%22,5) ve “Düşünmeyi geliştirmeli” (%20) şeklinde sıralanmaktadır. Bu verilere dayanarak öğretmenlerin Türkçe dersinde öğrencilerin katılımını artıran, dersin amaçlarına uygun ve öğrencilerin düşünme gücünü geliştiren yöntemleri daha çok tercih ettikleri söylenebilir.

Demirel’e (2000) göre öğrencinin derse katılımı öğretimin niteliğini artırıcı değişkenlerden biridir. Çünkü öğrenciler derse katılım göstererek öğrenmenin kalıcı izli olmasına sebep olmaktadır. Bu araştırmada da tercih edilen yöntemde en çok öğrencilerin derse katılımını artırıcı özellik arandığı ortaya çıkmıştır. Bu da araştırmaya katılan öğretmenlerin önemli bir bölümünün öğrenci merkezli öğrenmeyi benimsediklerinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Tartışma ve Sonuç

Öğretmenlerin kullandığı öğretim yöntemlerini, bu yöntemleri kullanma amaçlarını ve bu yöntemleri kullanırken karşılaştıkları sorunları tespit etmek amacıyla yapılan bu araştırmanın bulgularına dayalı olarak elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlara ilişkin öneriler aşağıda yer verilmiştir:

1. Araştırtmanın bulgularına göre, öğretmenler tarafından en fazla kullanılan öğretim yönteminin anlatım (takrir, düz anlatım) yöntemi oluğu ortaya çıkmıştır. Konuyla ilgili yapılan araştırmalar, bu sonuçlarla tutarlık göstermektedir. Karamustafaoğlu ve Kandaz (2006) tarafından yapılan bir araştırma sonucunda öğretmenlerin en fazla kullandıkları öğretim yönteminin anlatım yöntemi olduğu tespit edilmiştir.

2. Araştırmaya katılan öğretmenlerinin dörtte üçü mezun oldukları olmuyor lisan yöntemi bilgisi öğretimini yetersiz bulduğunu ve Türkçe dersinin öğretiminde yetersiz görmektedirler. Araştırmaya katılan öğretmenlerin dörtte biri, kendini Türkçe öğretiminde yetersiz görmektedir. Özer (2002) tarafından yapılan araştırmada da katılımcıların Türkçe öğretim ve teknikleri konusunda yeterli bilgi düzeyine sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

3. Araştırmaya katılan öğretmenler, Türkçe öğretim yöntemi olarak en çok, “Soru-Cevap”, “Drama” ve “Düz Anlatım” yöntemlerini bilmektedirler. En az bilinen yöntemler ise, “İnşat, Proje ve Benzetim” yöntemleridir.

4. Araştırmaların ortak sonuçlarına göre öğretmenlerin en fazla kullandıkları öğretim yöntemlerinin anlatım, soru cevap, gösterip yaptırma ve tartışma yöntemleri olmasında, öğretim programlarının bu yöntemlerin kullanımına daha uygun olması da etki etmiş olabilir. Nitekim Aykaç'ın (2011) yaptığı bir çalışma sonucuna göre, Hayat Bilgisi öğretim programında kullanılan yönerge ve ifadelerde belirtilen aktif öğretim yöntemleri yerine, geleneksel eğitim yöntemlerinden olan soru-cevap, görsel materyal inceleme, anlatım ve tartışma yöntemlerine oldukça geniş yer verildiği görülmüştür.

Öneriler

- Öğretmenler Türkçe dersinde öğrencileri daha aktif hale getirecek yöntemler kullanmalıdırlar.
- Millî Eğitim Bakanlığının öngördüğü program ve içerik, öğretmenlerin Türkçe öğretim yöntemleri konusunda daha yeterli yetiştirecek ders içerikleri düzenlenmelidir.
- Türkçe öğretim yöntemleri konusunda öğretmenlere yönelik daha çok hizmet içi eğitim faaliyetleri “Öğretim İlke ve Yöntemleri” dersi alan uzmanı tarafından verilmelidir.

- d. Öğretmenlerinin kullandıkları yöntem ne olursa olsun o yöntemi dersin doğru yeri, zamanında ve doğru süre zarfı içerisinde kullanması, ilgili yöntemin etkin kullanımını sağlayacaktır.
- e. Lisans düzeyinde de öğretmen adaylarının Türkçe öğretim yöntemleri konusundaki yeterli düzeylerini ortaya koymayı hedefleyen araştırmalar yapılmalıdır.
- f. Türkçe öğretim yöntemleri konusunda öğretmenlere yönelik öğretim kitapları hazırlanmalı ve yöntem ile ilgili yeni araştırmalar yapılmalıdır.

Kaynakça

- Aksu, G. ve Doğan, N. (2015). Öğretim Yöntem ve Tekniklerinin Öğrenci Görüşlerine Göre İkili Karşılaştırma Yöntemiyle Ölçeklenmesi. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 6(2); 194-206.
- Aksan, D. (2001). *Her Yönüyle Dil-Ana Çizgileriyle Dilbilim*. 1. Cilt. 2. Baskı, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu TDK Yayınları.
- Aykaç, N. (2011). Hayat bilgisi dersi öğretim programında kullanılan yöntem ve tekniklerin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Sinop ili örneği), *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 113-126.
- Binbaşıoğlu, C. (1994). *Genel Öğretim Bilgisi*. 7. Baskı. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Büyükkaragöz, S. S. ve Çivi, C. (1999). *Genel Öğretim Metotları*. 9. Baskı. Konya: Öz Eğitim Yayınları.
- Demirel, Ö. (2000). *Türkçe Öğretimi*. 2. Baskı. Ankara: Pegem A Yayınevi.
- Erzurum, U. (2001). İlköğretim Okulları Türkçe Ders Programının Niteliği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gardner, H(1995). Reflections on Multiple Intelligences; Myths and Message. *Phi Delta Kappan* 77, no.3(1995). 200-2059
- Gökçe, F. (1994). Eğitimde Denetimin Amaç ve İlkeleri, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10, 73-78.
- İşman, A. ve Eskicumalı, A. (1999). *Eğitimde Planlama ve Değerlendirme*. Adapazarı: Değişim Yayınları

- Kahyaoğlu, M ve Yangın, S. (2007) İlköğretim Öğretmen Adaylarının Mesleki Öz Yeterliklerine İlişkin Görüşleri, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15, 83-105.
- Kaptan, S. (1973). *Bilimsel Araştırma Teknikleri Tez Hazırlama Yolları*. Ankara: Ayyıldız Matbaası
- Kara, Ö. T. (2000). Öğretimde Yaratıcı Drama. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karaağaçlı, M. (2005), *Öğretimde Yöntemler ve Yaklaşımlar*. Ankara: Pelikan Yayıncılık
- Karamustafaoğlu, S., ve Kandaz, U. (2006). Okul öncesi eğitimde fen etkinliklerinde kullanılan öğretim yöntemleri ve karşılaşılan güçlükler, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 65-81.
- Karasar, N. (1998). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. 8. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Sever, S. (1995). *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Küçükahmet, L. (2006). *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- Önen, F., Mertoğlu, H., Saka, M. ve Gürdal, A. (2009) Hizmet içi Eğitimin Öğretmenlerin Öğretim Yöntem ve Tekniklerine ilişkin Bilgilerine Etkisi: ÖPYEP Örneği, *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (3), 9-23.
- Özer, K. (2002). İlköğretim 4-5. Sınıflarda Türkçe Öğretiminde İşbirliğine Dayalı Öğrenme Metodunun Kullanımına Yönelik Bir Değerlendirme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özden, Y. (2000) Öğrenme ve Öğretmen, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Saban, A. (2001). *Çoklu Zekâ Teorisi ve Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sağır, M. (2002). *İlköğretim Okullarında Türkçe Dilbilgisi Öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sever, S. (2000). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*. 3. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.

Tan, Ş., Kayabaşı, Y ve Erdoğan, A. (2002) *Öğretimi Planlama ve Değerlendirme* (3. Baskı), Ankara: Anı Yayıncılık.

Taşkaya, S.M (2008). Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Öğretim Yöntemlerine İlişkin Görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*.

Taşpınar, M. (2010). *Kuramdan uygulamaya öğretim yöntemleri*. Ankara, Data Yayınları.

Tekişik, H. H. (1994). *İlköğretim Türkçe Öğretimi ve 4. Sınıf Ders Kitabı Uygulama Kılavuzu*. Ankara: Tekişik Yayıncılık.

Ünalın, Ş. (2001). *Türkçe Öğretimi*. 2. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Vural, B. (2006). *Eğitim-öğretimde planlama-ölçme ve stratejiler*. İstanbul, Hayat Yayıncılık.